

Themapreek Focus 0.1 'Ont-moeten'

Lucas 10:28-32

Ds.Michiël Vastenhout, 22 september 2019

Gemeente van Christus,

Wat Maria doet is ongehoord. Dat zou je niet zeggen, als je het Bijbelgedeelte van vanmorgen leest. Martha, die wordt toch gecorrigeerd? Die doet toch iets niet goed? Niet voor niks zongen we in het kinderlied dat Martha haar bezem neer moest leggen. Al dat werken, dat komt een andere keer. Luister eerst naar de Heer, en wat Hij wil.

En toch, wat Maria doet is ongehoord. Ik herinner me uit mijn jeugd wel verjaardagen bij familie thuis, waarbij de mannen en de vrouwen strikt gescheiden waren. Het leek wel afgesproken werk. En ergens was dat natuurlijk ook zo, al benoemde niemand dat expliciet bij binnenkomst. Maar het was vanzelfsprekend dat de mannen bij de mannen gingen zitten, en de vrouwen bij de vrouwen. Het zou vreemd zijn geweest als één van mijn tantes bijvoorbeeld bij de mannen zou zijn gaan zitten. Net zo vreemd als het zou zijn geweest als een oom zich in z'n eentje zou hebben gemengd in het gesprek dat de vrouwen hadden. En dat is trouwens niet iets van vroeger. Dat soort situaties kennen we allemaal wel. Mannen onder mekaar. Women only.

Zo ook in het Midden-Oosten van de eerste eeuw. En in die cultuur was het standaard rolpatroon nog wel wat sterker verankerd dan in de onze. Want daar heeft dit natuurlijk mee te maken. Rolpatronen. Vaak onbewust ingesleten. Maar wezenlijk om te zorgen dat het sociale verkeer tussen mensen goed verloopt, en zeker niet ontspoord.

En daarom is wat Maria doet ongehoord. Want zij gaat een grens over. Ze breekt met de ingesleten, onuitgesproken gewoontes. Ze gaat bij de mannen zitten. Zitten dus. Ze loopt er niet toevallig even langs, maar zoekt een plek om te zijn. Aan de voeten van Jezus. Hoe ongemakkelijk wil je het hebben!

Je ziet het voor je. De mannen, in elk geval de leerlingen van Jezus, en waarschijnlijk ook anderen, zoals Lazarus die daar ook woonde. Mannen, die met een schuin oog naar Maria kijken. Haar proberen weg te kijken haast. Uit alle macht beheersen ze zich en maken geen verwijtende opmerkingen. Want dat is nu niet aan hen. Dan maar proberen haar te negeren, door te luisteren naar Jezus. Maar steeds zien ze Maria toch zitten in hun ooghoeken. Het beeld, het ideaalplaatje verstorend.

En dan de vrouwen. Martha in elk geval. Misschien waren er nog wel anderen bij ook. Steelse blikken worden geworpen in de eetkamer waar rabbi Jezus spreekt. Tot de mannen. En tot Maria. Ja, ze is er écht gaan zitten. Dat geloof je toch niet? Martha trekt het op een gegeven moment niet langer. Ze loopt gewoonweg vast in wat er van haar verwacht wordt.

Gasten zijn gekomen! In elk geval dertien. En gastvrijheid schrijf je met hoofdletters in zo'n geval. Niks geen koffie met een koekje, maar een maaltijd moet er komen! Letterlijk en figuurlijk alles uit de kast. En Martha weet wat er van haar verwacht wordt. En ze gaat aan de slag. Maar ze kan wel wat hulp gebruiken! Van Maria natuurlijk, haar zus. Maar die zit daar nu op haar gemak aan de voeten van Jezus. Te luisteren. Niks te doen. Kom op, zeg!

Martha is het beu. Ook zij gaat de grens over. Naar Jezus toe. Er staat een tamelijk stevig woord. Elders wordt het gebruikt in de betekenis van 'overvallen'. Het is dus in elk geval niet zo dat ze met een subtiele wenk probeert Jezus' aandacht te vangen. Nee, ze stapt op de rabbi af, en stelt hem een retorische vraag: 'Heer, kan het u niet schelen dat mijn zuster mij al het werk alleen laat doen? Zeg tegen haar dat ze mij moet helpen!'

In het Nederlands lijkt dat nog een open vraag. Kan het u niet schelen? Ja, of nee? Maar het Grieks impliceert hier al het antwoord. Martha zegt eigenlijk: 'Heer, u bent het toch met me eens dat het gewoon niet kán, dat Maria mij al het werk laat doen. Zeg tegen haar dat ze mij moet helpen.'

Ze verwacht, logischerwijs, dat Jezus dit grensoverschrijdende gedrag van Maria óók afkeurt. Misschien was Hij te druk geweest met zijn onderwijs om er al iets van te zeggen, maar nu hoort Hij tenminste van haar dat ze Maria nodig heeft. Uit met de pret, tijd voor handen uit de mouwen.

Gemeente, wat Maria doet is ongehoord. En wat Martha doet is helemaal logisch. Als we dit Bijbelverhaal al vaker gehoord hebben, ontgaat ons dat misschien. Omdat we weten wie er uiteindelijk gecorrigeerd gaat worden. Martha. En daarom denken we dat wat Maria doet dus logisch en normaal is. Zeker als we het verhaal lezen als westerse mensen in een tijd waarin, door allerlei maatschappelijke ontwikkelingen, standaard man-vrouw rolpatronen van vraagtekens zijn voorzien. Die Martha is ook wel erg traditioneel ingesteld. Alsof vrouwen maar één recht hebben, en dat is het aanrecht.

En toch blijf ik het herhalen vanmorgen. Wat Maria doet is ongehoord. En diep van binnen weten we dat ook wel. Ergens voelen we wel aan dat wat Maria doet ontzettend moeilijk is. En heel veel moed vraagt. Zeker, het vraagt moed om ingesleten patronen te doorbreken. Culturele rolpatronen, maar ook routines in hoe we ons leven invullen. Met betaald werk, mantelzorg, vrijwilligerswerk, school, relaties, hobby's. Iets doen wat 'men' niet van je verwacht, dat is sowieso al lastig. En sterker nog, zelfs zonder druk van buiten is het knap ingewikkeld om je routines om te gooien.

Wat Maria doet is dus niet alleen ongehoord, het is ook ontzettend moedig. Want ze gaat niet zomaar ergens zitten. Ze zoekt een plekje aan de voeten van Jezus.

Ben je daar wel eens gaan zitten? Terwijl niemand dat van je verwachtte, en het ook een totale doorbreking was van je ingesleten gewoontes en routines? Gaan zitten aan de voeten van Jezus. Komen tot een ontmoeting met Hem.

Gemeente, dit is een prachtig verhaal. Waarin het natuurlijk niet om Martha of Maria draait, maar om Jezus! En dat is ook precies de spits van het Focustraject dat we vandaag ingaan met elkaar. Focussen op Jezus.

Want Hij is daar. Daar begint het mee! Jezus trekt door het land, is zelfs op weg naar Jeruzalem, om daar zijn weg van lijden te gaan. Maar op die weg gaat Hij een dorp binnen. Zo staat het er. Hij onderbreekt zijn tocht. Gaat een dorp binnen. Een dorp van niks. Het heeft niet eens een naam. Maar Jezus wil er zijn. Dat ontroerde mij bij het lezen en herlezen van dit zo bekende verhaal. Dat dorp zou Drongelen kunnen zijn. En Eethen. Sterker nog. Ik geloof vast dat het onze dorpen zijn. Waar Jezus zijn tocht onderbreekt. Waar Hij wil zijn. Geloof jij het ook? U? Jezus wil hier zijn. Hij reist niet door over de betonbaan naar een dorp of stad, waar meer mensen wonen en waar ze zo nog zo gelovig zijn, en zo actief voor de kerk. Nee. Hij gaat onze dorpen binnen.

En hoe prachtig staat er dan dat Martha Hem gastvrij ontvangt. Ze stelt haar huis open voor Jezus en zijn leerlingen. Kende ze deze rabbi al? Was ze al eerder geraakt door zijn verkondiging van het Koninkrijk van God dat dichtbij gekomen was? We weten het niet. Ze verschijnen hier zomaar op het toneel. Martha en haar zus Maria. Jezus is bij hen welkom thuis.

Gemeente, ik vind dat een prachtig beeld voor ons als kerkelijke gemeente in Eethen en Drongelen. Dat wij die openheid van Martha hebben. En Jezus gastvrij ontvangen in ons huis. In onze eigen huizen, en in het huis van de gemeente. Zodat het kan komen tot een ontmoeting met Hem!

Dat is ook de spits op deze startzondag. Het is de spits van het Focustraject. Jezus centraal stellen. Zoeken naar de ontmoeting met de rabbi uit Nazareth, die in zijn woorden en daden toont wat het betekent dat God koning is over deze wereld. En hoe dat onze persoonlijke levens, maar ook de wereld waarin wij leven, op z'n kop kan zetten. Ten goede! Omdat Hij ons bevrijden wil van het moeten.

En daar hebben we de dubbelzinnigheid te pakken in het thema vanmorgen. Ont-moeten. Voorop staat de ontmoeting met Jezus. Maar we beginnen te beseffen dat er, om tot die ontmoeting te komen, heel wat ont-moet dient te worden. Met een streepje ertussen. Niet meer moeten.

Want daar zit de crux. Ja, wat Maria doet is ongehoord. Ze gaat zitten aan de voeten van Jezus. Dat is geen plekje om het extra goed te kunnen horen. Aan de voeten gaan zitten van een rabbi, is een statement. Dan wil je discipel worden. Leerling. Ja, het is nog veel ongehoorder wat Maria doet dan we al dachten. Ze solliciteert naar een plekje als discipel van Jezus. En Jezus vindt het geweldig!

Ja, gemeente, Jezus gaat niet mee in de retorische vraag van Martha. Kan het Hem niet schelen dat Martha het werk alleen *moet* doen? Daar gaat het niet om in dit verhaal. Het kan hem schelen wat Maria wél doet, niet wat ze níet doet. Ze is gaan zitten aan zijn voeten. Wil zijn leerling zijn. Leren over dat Koninkrijk van God, Gods nieuwe wereld. Zich voorbereiden om zélf een verkondiger daarvan te worden. Op weg te gaan, in het spoor van Jezus.

Jezus bevestigt Maria in wie ze is. Prachtig! Zo is Hij. Hij geeft haar de waardering vanuit de liefde van God.

En nee, dit is geen verhaal van goed en fout. Maria is goed, Martha niet. Nee. Het is niet zo dat Jezus Martha in de hoek zet. Integendeel! Je zou dit een dubbel roepingsverhaal kunnen noemen! Twee vrouwen die leerlingen worden van Jezus.

Maria kiest zelf meteen de plek die daarvoor het beste is. Gaan zitten aan Jezus' voeten. Totaal ongekend. Ingaand tegen allerlei sociale gewoontes. Maar de beste plek. Want nergens anders kun je leren wat het betekent om te gaan in het spoor van deze rabbi, God zelf als mens onder ons gekomen.

Martha kost het meer moeite. Zij is daar nog niet, aan Jezus' voeten. Misshchien herken je dat wel. Martha ziet die ruimte nog niet. Ze houdt liever de haar bekende touwtjes in handen. Maar dan klinkt de stem van Jezus tot haar.

Boeiend is dat! Maria is in het verhaal alleen maar aanwezig. Zegt niks. Het draait om de ontmoeting tussen Martha en Jezus. Alsof Lucas ook wel weet dat wij van nature meer denken zoals Martha dan als Maria. Jezus spreekt haar aan. En dat is altijd goed nieuws!

Martha, Martha. Twee keer klinkt haar naam. Niet omdat Hij haar eens even op haar nummer wil zetten. Zo van: Martha, toch. Nee. Die dubbele aanspraak kennen we uit de Bijbel. Dat gebeurt steeds op een moment van roeping. Niet van de minsten. Abraham, Mozes, Samuël, Saulus van Tarsus. Zo ook Martha. Jezus doorbreekt haar patroon. Legt de vinger bij de zere plek. Het punt is niet dat wát ze doet niet deugt. Het Griekse woord voor dienen is diakonia. Een woord dat we tot op de dag van vandaag kennen in de kerk. Diaconaat. En gastvrijheid is een groot goed!

Let er ook op dat het verhaal wat meteen voorafgaat aan deze ontmoeting de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan is. Hét voorbeeldverhaal voor diaconaal handelen. Maar Jezus brengt in deze ontmoeting met Martha twee aspecten samen. Want beide verhalen zijn een uitwerking van wat er meteen aan voorafgaat. We hoorden dat als samenvatting van de Wet vanmorgen. De ontmoeting van Jezus met de wetgeleerde. Wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven? Jezus' antwoord komt in tweeën. Je naast liefhebben als jezelf. Wie is je naaste? Luister naar het verhaal van de Samaritaan. En God liefhebben met heel je hart, ziel, kracht en verstand. Hoe doe je dat?

Door te ont-moeten. Door als Maria Jezus te ontmoeten aan zijn voeten. En door als Martha al onze eigen druktemakerij los te laten. Dat vraagt moed. De moed afhankelijk te zijn van een ander. Jezus te erkennen als de Meester wiens leerling we willen zijn. Dat is de essentie van geloven. Onze eigen drukdoenerij loslaten. Ook onze heel geaccepteerde drukdoenerij. Die van je schoolloopbaan die je zo hoog mogelijk op de maatschappelijke ladder wil brengen. Die van je werkcarrière waar stiekem toch wel heel veel van je zelfbeeld aan hangt. Die van je vrijwilligerswerk in de kerk, waar je ook best wat eer in hebt gelegd. Die van je mantelzorg, waar je druk mee bent want als jij het niet doet, wie dan wel?

Jezus is er. En Hij roept ons. Martha, Martha. En vul je eigen naam maar in. Om het voorbeeld te volgen van Maria. Dat ongehoorde voorbeeld. Dat moedige voorbeeld. Dat levensverrijkende voorbeeld. Om te focussen op Jezus. Die er is. In onze dorpen. Midden in onze wereld, midden in onze drukte. Daar creëert Hij ruimte. Voor een ontmoeting. Met Hem. Zodat we Hem leren volgen. Op de weg van Gods Koninkrijk. Amen.